

ОЛЕСЬКИЙ ЗАМОК

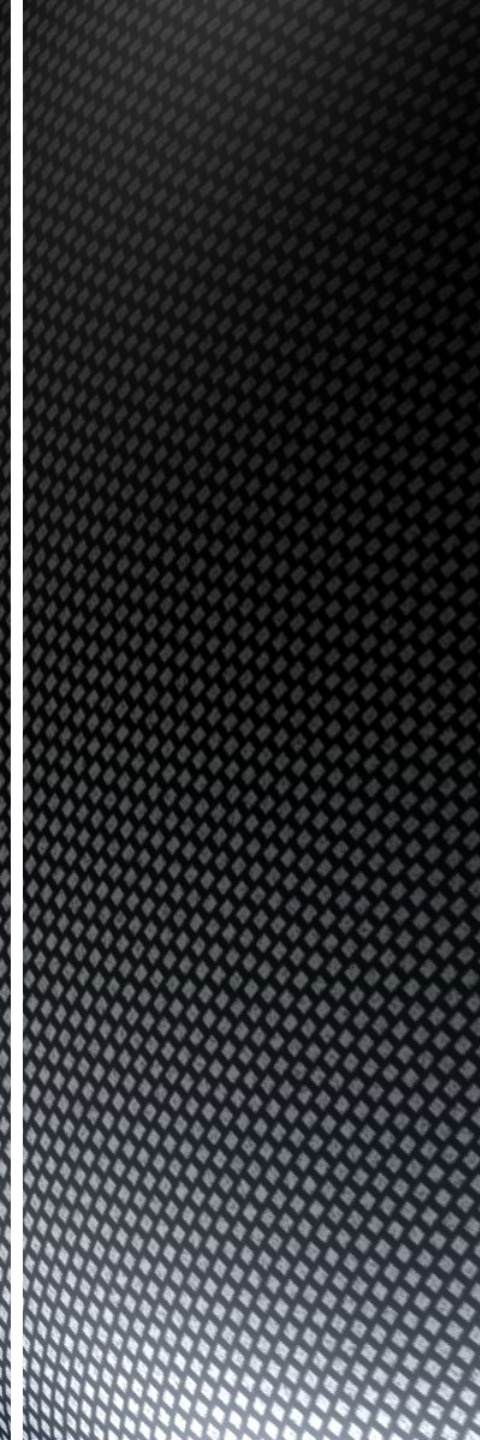
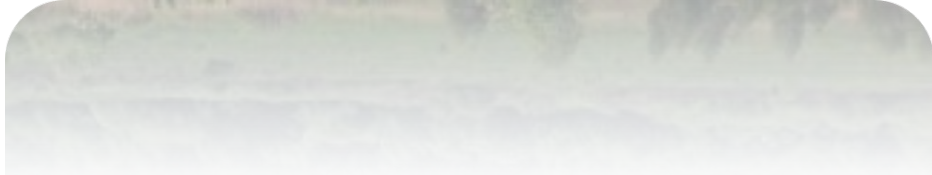
Підготував творець
групи
«Незвичайна
Україна»

Одеський замок

[49°58'09" пн. ш. 24°
53'54" сх. д.](#)

<u>Країна:</u>	 <u>Україна</u>
Місце розташуван ня:	<u>Львівська область Буський район сmt Олесько</u>
Перша згадка:	<u>1327</u>
Стан:	потребує реставрації
Веб- сторінка	контактний телефон - (03264)2-51- 93

Історія. XIV–XV ст.

Уперше згаданий в історичних джерелах 1327 року: замок перейшов у володіння князя [Юрія](#) — сина мазовецького князя [Тройдена](#) і руської княжни Марії (дочки [Юрія I](#)), запрошеного боярами на [галицько-волинський](#) королівський (князівський) престол після згасання роду Романовичів. Дата дозволяє припустити, як одну із версій, що замок побудований одним із синів галицько-волинського князя [Юрія Львовича](#) — [Андрієм](#) або [Левом](#).

Той період історії — XIII ст. — позначений грізними подіями: [Київська Русь](#) розпалась на окремі [удільні князівства](#) і, знесилена внутрішніми чварами, втратила свою могутність та стала здобиччю зовнішніх ворогів. У 1223 р. військо [Чингізхана](#) розгромило дружини руських князів та їхніх союзників на річці [Калці](#). Спалюючи городища, руйнуючи поселення, монголо-татарські орди докотились до західних рубежів [Київської Русі](#). У 1241 році загони [Батия](#) знищили давньоруське місто [Пліснеськ](#), яке розташоване за 10 кілометрів від Олеська. Замок постав у час тяжких випробувань для всіх руських земель: їх поневолювали монголо-татари, на них зазіхали також угорські, польські й литовські феодалі. У середині XIV ст. під владою [феодальної Литви](#) опинилися чернігово-сіверські землі, Київщина, частково [Поділля](#) та [Волинь](#). Польща захопила Галичину й Західну Волинь; [Буковина](#) відійшла до складу Молдавського князівства, [Закарпаття](#) відвоювали угорські феодалі.

Олеський замок (західна сторона)

Олеський замок стояв на межі [Волині](#) й [Галичини](#), опинився на кордоні Литви й Польщі, за нього точилася постійна боротьба між цими державами. З 1340 року замком володів литовський князь [Любарт](#). У 1366 році його відвоював польський король [Казимир III](#). Коли на трон зійшов його племінник [Людвік I](#) — король польський і угорський, замок перейшов до [Владислава, князя Опольського](#). Останній, проводячи політику загарбання й окатоличення галицьких земель і добиваючись від Риму права на створення окремої Галицької митрополії РКЦ, передав у 1375 році Олеську фортецю разом із [Рогатином](#) і [Тустанню галицькому латинському єпископу](#). Це викликало протест руського населення — і замок захоплено ненадовго повстанцями. У 1377 році король розмістив тут угорські війська, які через 5 років, зразу після смерті Людовика I, за викуп залишили замок Любарту.

Для зміцнення свого становища на руських землях Королівство Польське й Велике князівство Литовське в 1385 році уклали договір — так звану [Кревську унію](#) — об'єдналися в одну державу. [Великий князь](#) литовський [Ягайло](#) одружився з польською королевою [Ядвігою](#), став королем об'єднаної держави; його [намісником](#) на руських землях залишився брат короля — великий князь [Свидригайло](#). Згодом між братами почалися суперечки: руські бояри, які вороже ставилися до феодально-католицького засилля Корони, підтримали Свидригайла.

Олеська фортеця залишалася півстоліття неприступною для польських магнатів. У 1431 році, коли Ягайло тримав в облозі [Луцьк](#), князь [Казимир Мазовецький](#) рушив на Олесько. Але фортеця не піддалась: оборону її очолив Івашко Преслужич з [Рогатина](#). До селянських загонів приєдналися і місцеві бояри.

Після укладення перемир'я між [Ягайлом](#) та Свидригайлом (2 вересня 1431 р.) замки в таких містах, як [Кам'янець-Подільський](#), [Смотрич](#), [Скала-Подільська](#), [Ратне](#), [Ветли](#), Городно, [Лопатин](#), перейшли в руки поляків, а Олеський лишився ові. Король пробачив олеським боярам їхній виступ, 18 жовтня того року видав їм документи на володіння землями. Але 26 жовтня воєнки Свидригайла з Олеської фортеці порушили перемир'я, напали на один з дворів польського судді, зятя руського шляхтича [Ходка Лосвича](#)^[1] [Станіслава «Осташка» Давидовського](#). За даними польського дослідника М. Вілямовського, двір спалили разом з челяддю.

Визвольна боротьба олеських загонів проти феодально-католицького засилля відбувалася паралельно з антифеодальним, національно-визвольним і антикатолицьким гуситським рухом, що був могутнім прологом до європейської [реформації](#) XVI ст.

У 1432 році Олеський замок після тривалої облоги було здобуто військами польського короля і передано разом із навколишніми землями у вічне користування [Янові з Сенна](#) — синові Добеслава, нащадки якого по [Петру Сененському](#) почали називатися [Олеськими](#). Остання руська фортеця на галицьких землях упала — почалося жорстке пригнічення руського народу, що тривало майже 6 століть. Як символ окатоличення руського населення в кінці XV ст. у Олеську постав костел св.

XVI–XVII ст.

Друга половина XV — перша половина XVI ст. — важкі часи для місцевих мешканців. У 1442 та 1453 роках, громлячи і грабуючи все на своєму шляху, тут проходить татарська орда. Близько 1477 року спадкоємці Яна з Сенна і Олеська - вдова Барбара та 5 синів - провели частковий поділ спадку, за яким замок залишився їх спільною власністю.[2]

В 1512 році жителі навколишніх сіл знову збираються за кріпосними стінами, обороняючись від нападників. Цього разу фортеця облоги не витримала. Після відходу ворогів почалася відбудова. Але через сім років татари знову з'являються під замком. Один з його володарів, Марцін Каменецький, утік, а другий, Фридерик Гербурт, разом із своїми дружинниками геройськи загинув у битві під Сокалем 2 серпня 1519 р.

Це був останній татарський набіг на замок. Після цього життя в Олеську й околицях дещо стабілізувалося. Ожили торгові шляхи. Почалися роботи зі зміцнення кріпосних мурів і оборонних валів. Місто стало отримувати мито від чумаків, що везли сіль з Долини в напрямку Луцька. Виникали ремісничі цехи.

Внаслідок кількох шлюбних союзів між магнатськими родинами в 1605 р. Олеський замок з усіма навколишніми землями і маєтностями переходить до рук великого руського магната Івана Даниловича.

Ян (Іван) Данилович — типовий представник феодалної верхівки. Людина високоосвічена, чутлива до гуманістичних ідей, він, однак, не пропускав нагод поліпшити своє матеріальне становище і піднятися вгору по щаблях кар'єри. Не без розрахунку одружився з багатою нареченою Катериною Красіцькою (за її придане почав розбудову замку). Його другою дружиною стала донька коронного гетьмана Станіслава Жолкевського — Софія, за якою він отримав землі на Чигиринщині. Можна думати, що не без сприяння свого тестя Данилович став каштеляном львівським, а з 1614 року — воєводою руським. Він намагається добре влаштувати і своїх дочок. Сваюоля у виборі женихів для них привела до трагічної події в замку: Адам Жолкевський, закоханий у його доньку Марціану, привселюдно вчиняє самогубство. Другу дочку, Теофілію, Данилович віддав за старосту красноставського Якуба Собешина. У неї в 1629 році народжується син, названий ім'ям діда,— майбутній переможець турків під Віднем, польський король Ян III Собеський.

Замок за Івана Даниловича набрав майже сучасного вигляду. В 1613 році він заснував містечко Сасів, в Олеську будує першу школу й лікарню для селян. Все це створювалося працею і коштом селян, ремісників. Для утримання тільки одного костюлу виділялося ціле село Розваж і збиралося по десятині від доходів із селян Йосипівки, Ожидова, Кутів, Сточина і Хватова.

Данилович був представником короля на Запорозькій Січі і намагався жити в злагоді з козацтвом. В нього на службі в Олеську був Михайло Хмель — батько Богдана Хмельницького. Коли І. Данилович став чигиринським старостою, своїм підстаростою зробив Михайла Хмельницького, родина майбутнього гетьмана переселилася на хутір Суботів.

Ставлення Даниловича до Хмельницьких розкривається у прагненні викупити Михайла з турецької неволі, куди він потрапив у битві під Цецорою 1620 р. Донедавна вважалося, що в цій битві Михайло Хмельницький загинув, та виявлені документи свідчать інше. Як сказано в судовій скарзі Даниловича, в листопаді 1627 році із замку втікають полонені турки й татари. Одного з них, за йменням Абдурахман, погоня впіймала в селі Доброводах. Данилович якраз планував обміняти його на полоненого підстаросту чигиринського Михайла Хмеля, оціненого в 500 червоних злотих. Невідомо, відбувся обмін чи йому перешкодила смерть самого ініціатора.

Своїм спадкоємцем Данилович збирався зробити сина Станіслава, вчив його за кордоном. Повернувшись, юнак деякий час перебував при королівському дворі, але після поєдинку з вінницьким старостою Адамом Калиновським утік з Кракова в Україну. В одній із сутичок з татарами він потрапив у полон і був убитий в наметі мурзи Кантеміра. Другий син — Ян — помер дитиною. Отже, прямих спадкоємців не лишилося, і замок як придане Марціани перейшов до її чоловіка — Стефана Конєцпольського [3]

Під час Визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького селянсько-козацькі загони в 1648 році звільняють Олесько. Феодали тікають. Однак скоро предствник роду Конєцпольських знову повертається в замок. Прагнучи жити в розкошах, він розділяє маєтності між 17 кредиторами.

У 1681 році Ян Собеський, у той час уже польський король, виплативши борги Конєцпольського, бере замок у свої руки і з 1684 по 1687 рік ремонтує його. Будуються господарські приміщення, відновлюється парк.

XVIII ст.

Війна з шведами і союз Петра I з поляками привели в Олеський замок російські війська, які стояли тут від 1707 року протягом 5 років.

У 1716 році замок переходить до сина короля — Якуба, який через 3 роки продав його Станіславу Матеушу Жевуському. Син Жевуського — волинський воєвода Северин — щедро прикрашає інтер'єри, перетворюючи споруду в розкішний палац у стилі XVIII ст.

Після смерті Северина Юзефа замком якийсь час володів його брат Вацлав Пйотр, у 1755 році всі цінності звідси перевезено до Підгорецького замку. 1796 року Олеський замок купує Олександр Зелінський, дещо пізніше — Літинські. Це був час повільного, але постійного руйнування будівлі. Якщо ще в самому кінці XVIII — на початку XIX ст. були проведені значні реконструктивні роботи, то з середини XIX ст. замком ніхто не займається.

XIX–XX ст.

Нищівним для могутньої споруди був землетрус 23 січня 1838 року. Не менше пошкодили її самі власники. Якось випадково в одній з кімнат було знайдено замурований скарб. І відтоді почалися гарячкові пошуки інших коштовностей: розбивалися стіни з розписами, руйнувалися каміни, знімалися підлоги. Студня завалилася. На кінець XIX ст. Олеський замок перетворився на руїну.

За зібрані 1882 року у Львові кошти замок викупили, і він переходить у руки держави. Були різні думки щодо його використання. Пропонувалося відкрити тут інтернат для студентів учительської семінарії. Галицький сейм вважав за найкраще віддати споруду в розпорядження монастиря. Розглядався також такий варіант: в одній частині приміщення обладнати народну школу, а в другій — музей Яна Собеського. На це одна з газет в 1905 р. писала: «Що народові з того, як он буде мати музей пам'яток по королях польських, а не буде мати хліба, щоби голод заспокоїти?»

До 1939 року замок використовується під сільськогосподарську жіночу школу. З 1939 року — радянська влада. Тут стояла дивізія А. Власова. У роки Німецько-радянської війни в ній розміщалися військові склади.

Галерея

Олеський замок
взимку

Сучасний вигляд
замку із парку

Подвір'я замку

Портал з
рустом

Парк

Колись замок мав невеликий регулярний сад та пейзажний парк. Без відповідного догляду вони загинули. Реставраційні роботи в замку були перенесені і на навколишні території, упорядковані дикі хащі, зроблено декілька галявин, встановлено кілька сучасних скульптур. В парку висадили бл. чотирьох тисяч дерев та кущів, серед яких:

Катальпа біггонієва

Тюльпанове дерево (Ліріодендрон тюльпановий)

Тис ягідний

Береза

Сосна

Упорядковані також водойми. Річка Ліберція повернута у старе русло довкола Олеського замку.

Презентація
завершена!

Дякуємо що ви з нами :-)